

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти

ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 10(28) 2024

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 10(28) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 10(28) 2024

Kiev – 2024

**«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2024. № 10(28) 2024. С. 1618**

*Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 31.10.2024, № 15/10-24)*

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології
(спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки
(спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулук Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волощенко Марина Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Національний університет "Одеська політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вукілова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Гончарук Віталій Володимирович – к.пед.н., старший викладач кафедри хімії та екології «Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», (м. Умань, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методикі її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Новік Крістіна Іванівна - координатор освітньо-технологічних проєктів в TeachEd (Великобританія)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ОЮА», членкиня Центру українського-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (м. Дніпро, Україна)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування (Київ, Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Тележкіна Олеся Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Федотова Оксана Олегівна - доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ, Україна)
- ✚ Чікарькова Марія Юріївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шевель Інна Петрівна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Янкович Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

- Bandrivska N.M., Andriichuk O.B.** 18
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH GRAMMAR
- Borolis I.I., Denysenko V.M.** 26
BLENDING AS A MANIFESTATION OF THE FLEXIBILITY AND MOBILITY OF THE ENGLISH LANGUAGE
- Khalabuzar O.A.** 44
ONOMATOPOEIA, SIMILE, METAPHOR, EPITHETS AS THE FEATURES OF LEIGH BARDUGO'S FANTASY WORLDS' CREATION
- Lytvyn S.V., Sikaliuk A.I., Perminova V.A.** 53
LINGUOCULTURAL PARAMETERS OF ARTONYMS
- Minenko O.V., Krichker O.Yu., Yeremeieva N.F.** 67
LEXICAL INNOVATIONS IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE WARTIME DISCOURSE
- Riabovol S.L.** 77
THE ADVANTAGES OF TASK-BASED LEARNING AT ENGLISH LANGUAGE CLASSES FOR NON-PHILOLOGICAL FACULTIES STUDENTS
- Бабій І.М., Лушпинська Л.П., Касіянчук В.Ю.** 88
ПОРІВНЯННЯ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ СЕРГІЯ ЖАДАНА: СЕМАНТИКА, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ
- Безносюк Ю.П.** 103
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО: ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛІНГВІСТИЧНУ ОСВІТУ
- Біляцька В.П.** 119
ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІЗАЦІЇ В СТРУКТУРІ РОМАНУ ПЕТРА КРАЛЮКА «ДАНИЛО ОСТРОЗЬКИЙ: ОБРАЗ, ГАПТОВАНИЙ БІСЕРОМ»
- Бондаренко О.О.** 132
КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ Й РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ЛІНГВОІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ (XX- ПОЧ. XXI СТ.)
- Ботвин Т.М., Пилипець О.В., Сидор А.Р.** 147
РОЗВИТОК МЕТОДІВ СТРУКТУРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ У ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Бочарникова Т.Ф., Кісельова А.О. <i>ПИСЬМОВИЙ ТА УСНИЙ ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ НА ПРИКЛАДІ КОРОЛІВСТВА ІСПАНІ</i>	161
Бурка Н.А., Верес Ю.А. <i>СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ «ЗАКЛИКІВ ДО ДІЙ» ТА «ПІДТРИМКИ ІДЕЙ» У ПРОМОВАХ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ</i>	173
Бурка Н.А., Часовенко В.О. <i>РОЛЬ ВЕРБАЛЬНОЇ СУГЕСТІЇ У ФОРМУВАННІ ДИТЯЧОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ДИТЯЧИХ АВТЕНТИЧНИХ СЕРІАЛІВ)</i>	186
Венгринович А.А., Гвоздяк О.М., Голяк В.І. <i>ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ СЛІВ У МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНГУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ</i>	201
Вилінський С.І. <i>РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</i>	213
Воробйова С.В. <i>СОЦІАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ І СОЦІАЛЬНІ РОЛІ: ПРОБЛЕМА РОЗМЕЖУВАННЯ</i>	226
Гладченко А.М. <i>ДО ПИТАННЯ ПРО ПИТОМУ І ЗАПОЗИЧЕНУ ЛЕКСИКУ В ЧЕСЬКІЙ МОВІ</i>	237
Горобець А.В., Холод І.В. <i>СЕНСОРИКА ЧАСУ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОВНИХ КОДІВ АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ «ЧАС» ІЗ ПОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЇ</i>	247
Дворянчикова С.Є., Гудкова Н.М. <i>ЗВЕРТАННЯ В ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНИХ МОВ: ТИПОВІ МОВЛЕННЄВІ ПОМИЛКИ СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ</i>	266
Іванова І.Л. <i>ПРОЕКТНИЙ МЕТОД ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</i>	277
Івасишина Т.А. <i>ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПАРАДИГМІ МОВИ: ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНОСТІ</i>	290
Каленюк С.О., Громова Н.В., Деміхова С.В. <i>УКРАЇНСЬКА МОВА В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ</i>	302

- Кіщенко А.М., Семененко О.Ю.** 311
*ВИДИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНІ ЧАКА ПАЛАНІКА
«КОЛИСКОВА»*
- Колосова Г.А., Дьордій Ю.О.** 323
*ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
У СЕРІАЛІ “THE WEST WING”*
- Комарова О.С.** 335
*РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ СМЕРТЬ У СЛОВАЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛО-
ГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ*
- Кулікова Т.В., Крупіна Л.В.** 346
*ІСТОРИЧНІ ВІХИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН МОРФОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ*
- Куравська Н.Ю., Заграновська О.І., Ловчук Ю.Ю.** 358
ДЕБІТИВ У СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ
- Левчук О.А.** 365
*СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У АНГЛОМОВНИХ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ*
- Локота І.М.** 379
*СИНТАКСИЧНА СТРУКТУРА РЕЧЕНЬ У МОВЛЕННІ ХВОРИХ НА
ШИЗОФРЕНІЮ: ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ*
- Маліцька А.Д.** 387
*ЯВИЩЕ ТРАНСГРЕСІЇ У МІЛІТАРНІЙ ЕСЕЇСТИЦІ (НА МАТЕРІАЛІ
АНТОЛОГІЇ «ВОЄННИЙ СТАН»)*
- Музичка С.І., Коляса О.В.** 398
*ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ТА МОВНІ ІННОВАЦІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ ІТ
ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ*
- Олійник О.О.** 407
*КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ: ПЕРЕКЛАД ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ*
- Плеханова Т.М., Грищенко О.В., Горбенко І.Ф.** 419
*ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ: ПОРІВ-
НЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ З ІНШИМИ СЛОВ'ЯНСЬКИМИ МОВАМИ*
- Рембач О.О., Глінська Н.І., Шерстюк Н.В.** 431
*ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО
ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ*

Реуцька Н.О. <i>СТРОФІКА ТА РИМУВАННЯ У ПОЕТИЧНИХ ЗБІРКАХ ВАСИЛЯ ПАЧОВСЬКОГО «ОГНІ МЕСТИ», «З БЛАКИТНОЇ КНИГИ», «РОЗГУБЛЕНІ ЗВІЗДИ» ТА «ДЗВІН СЛАВИ КНЯЗЯМ»</i>	444
Рожкова М.Г. <i>ЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ</i>	457
Савчук Н.І., Слаба О.В., Пашіс Л.О. <i>ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОВНИХ СТЕРЕОТИПІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ</i>	469
Семенюк О.А. <i>НАВЧАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ З ОРФОЕПІЇ НА ЗАНЯТТЯХ КУРСУ «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА» ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ І ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ</i>	481
Слободзяник О.З. <i>СУЧАСНА НАВЧАЛЬНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА УКЛАДАННЯ СЛОВНИКІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ</i>	495
Стацюк Р.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОГО СПОСОБУ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АРАБСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ)</i>	504
Сунь Цин <i>ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ПАРАДИГМИ У ФОРМУВАННІ ДИСКУРСИВНОГО ОБРАЗУ КИТАЮ В ГЛОБАЛЬНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ</i>	515
Терещенко Л.В., Станіславова Л.Л. <i>АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТВОРІВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ</i>	530
Ткачук Т.І., Мацера О.А. <i>ПЕРЕКЛАД ЯК ФОРМА ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХНЬОГО ВПЛИВУ НА УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ</i>	545
Труцуненко І.І., Сергієва А.В. <i>СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ</i>	556
Цап'юк М.І. <i>ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ КОХАННЯ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ</i>	569

Шерстюк Н.В., Бондар А.В., Пилипенко І.О. 578
*ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІ
ПРОГРАМИ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ*

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Dibrova V.A., Dukhanina N.M. 591
*DISTANCE LEARNING AS A CONTEMPORARY APPROACH TO FOREIGN
LANGUAGE ACQUISITION*

Glushanytsia N.V., Erman Akilli 604
*BASIC PRINCIPLES OF MILITARY LANGUAGE TRAINING IN UKRAINIAN
MILITARY INSTITUTIONS*

Kushch Ju.I., Korolenko Yu.Yu. 617
*«RESILIENCE» AS A FACTOR OF HEALTH PRESERVATION: HISTORICAL
ASPECT AND MODERN UNDERSTANDING*

Riazantseva D.V. 629
*PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY DEVELOPMENT IN FOREIGN
STUDENTS*

Анголенко В.В., Печериця Н.М., Гордієнко С.М. 639
*ФОРМУВАННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*

Бабакіна О.О., Бабельчук О.І. 652
*ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ*

Байдюк О.С. 665
*РОЛЬ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ
ЗРОСТАННІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ*

Баюрко Н.В., Карук І.В., Стахова І.А. 675
*ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ СПІВПРАЦІ В
ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА*

Білова Н.К. 685
*ХУДОЖНЬО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ КОНТЕКСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬ-
НОСТІ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ*

Бойко Я.А. 698
*ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОМП'ЮТЕРНА ПІДТРИМКА (CALL) У
НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ВИКЛИКИ*

- Боровик М.О., Швець В.О., Островський І.П., Цісар Є.О.** 716
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ОСІБ З ОБМЕЖЕННЯМИ ПОВСЯКДЕННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
- Брюховецька І.В., Власюк Т.М., Грицик Н.В., Абрінова Н.С.** 729
STEM-НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ
- Бурак В.Г.** 745
УПРОВАДЖЕННЯ ЕТИКИ БІЗНЕСУ ТА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ
- Войтюк І.В.** 759
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Гагарін М.І., Хіньов В.Г.** 771
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НА ОСНОВІ ТОЛЕРАНТНОСТІ
- Галян О.І., Стебельська Я.Б.** 781
ПІДГОТОВКА ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
- Гнізділова О.А.** 794
УНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
- Гордій Н.М., Корякіна І.В.** 806
ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ 3-ГО РОКУ ЖИТТЯ В ПРОЦЕСІ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ
- Дияк В.В.** 818
ФІЛОСОФСЬКІ-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ
- Жупаник О.І.** 832
ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ РІВНОПРАВНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА
- Зорочкіна Т.С., Мартовицька Н.В., Здір Д.Р.** 846
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

- Зубко О.С.** 857
ФЕНОМЕН ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ
- Козіброда Л.В., Дудник О.К., Іващенко О.О., Стасюк В.А., Попов М.Д.** 873
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ДИСЦИПЛІНИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ
- Коростильов Г.Л., Білозьоров О.С., Мовчан П.В.** 890
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОВЕДЕНІ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО НАПРЯМКУ У ВІЙСЬКОВИХ ВИЩАХ
- Котенєва І.С., Карлова Н.М.** 907
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Кривейко Х.Р., Галюка О.С.** 918
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
- Кривенко Ю.О.** 933
КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»
- Купрієвич В.О., Антонюк Л.А.** 945
ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У ХХІ СТОЛІТТІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ
- Куриліна О.В., Скрипнікова В.О.** 961
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЇЇ ДОТРИМАННЯ
- Лазаренко С.В.** 972
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ЛІНГВОКРЕАТЕМАМИ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ МЕДІАТЕКТУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ
- Лепех М.Т.** 984
НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ ІВАНА БАРТОШЕВСЬКОГО ТА ГЕНРІХА БАУМГАРТНЕРА ЯК ДЖЕРЕЛА ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БОГОСЛОВІВ НА МЕЖІ ХІХ ТА ХХ СТОЛІТЬ
- Маєвський М.І., Ільченко С.С.** 998
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СУЧАСНИМИ ЗАСОБАМИ ГІМНАСТИКИ
- Мкртічян О.А., Ороновська Л.Д., Овод Н.М., Вишнівська Н.В., Нечкалюк І.В.** 1008
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Моца А.А., Олаг Н.К. <i>ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СТУДЕНТСЬКІЙ МОЛОДІ</i>	1025
Намачинська Г.Я., Урда А.Р. <i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС</i>	1037
Нестеренко О.О., Єсіпова О.О., Семенов М.В. <i>ІНЖЕНЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ЯК КЛЮЧОВА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ</i>	1050
Николаєску І.О., Бондар В.Г., Мариняка Р.А. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСЬКОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	1060
Новохатня Т.М. <i>ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ MYENGLISHLAB З ВБУДОВАНИМ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯК ОДНОГО ЗІ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ</i>	1071
Овсяник В.О., Гончар К.Р. <i>ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ОСВІТИ</i>	1082
Онпченко О.І., Білозерова М.В., Онпченко І.П. <i>ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ</i>	1092
Павленко О.А. <i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ США</i>	1105
Петрова Л.О., Коростильов Г.Л., Петров І.В. <i>ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ</i>	1115
Підпригора І.І. <i>ЗДАТНІСТЬ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЛІДЕРІВ ВИРІШУВАТИ КОНФЛІКТИ</i>	1130
Посудієвська О.Р. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗГІДНО ПІДХОДУ CLIL</i>	1148
Профорук А.А., Профорук М.Ю. <i>ПРОЄКТНА РОБОТА ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСЬКОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ</i>	1160

- Радченко О.М.** 1171
ПРО РОЗВИТОК ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
- Раструба Т.В., Заболотний І.П., Віхренко Т.С., Шпак Г.С., Гордєєва Т.О.** 1182
ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
- Саєнко Н.В.** 1198
ІНТЕГРАЦІЯ СТИЛІСТИКИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В КУРС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВИШІВ
- Сергєєва В.Ф., Радченя І.В., Купіна І.О., Старікова Л.П., Донченко О.С.** 1212
ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТИ
- Скіцько О.І.** 1228
ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
- Степанова Н.М., Литвин І.М., Басанська Т.І.** 1241
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ СЕНДПЛЕЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ
- Тарнавська М.М.** 1251
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДО ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ СТАНДАРТНОЇ АРАБСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Теренко О.О.** 1260
ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗМІСТУ ОСВІТИ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЖІНОЧИХ КОЛЕДЖАХ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ
- Харцій О.М.** 1267
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Хоменко В.В.** 1279
ШЛЯХИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Цибульська С.М.** 1291
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ЗМІН: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Чуян І.Л. 1307
СТРАТЕГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ БОРОТЬБИ З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Шапран О.О., Сторожук С.С., Войтех К.Р. 1316
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: СТАН СПРАВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Шемигон Н.Ю. 1329
НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАДЛЯ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Штанюк О.М., Хомик К.Б. 1342
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

İmanova Aytan Mustafa gizi 1352
DEVELOPMENT OF THE IDEA OF NATIONAL AWAKENING OF AZERBAIJAN (BASED ON THE PRIVATE ARCHIVE MATERIALS IN INSTITUTE OF MANUSCRIPTS OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF AZERBAIJAN)

Melnyk R.P. 1361
IDEOLOGY AND STRATEGIES OF ARMED STRUGGLE FOR UKRAINIAN STATEHOOD IN 1920–1939

Боровський А.А. 1371
ЗМІНИ У СТАТУСІ РЕЛІГІЙНИХ КОНФЕСІЙ У ЧАСИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917-1921 РОКІВ

Верезомська С.Ж., Каюн В.О., Голубчик Г.Д. 1387
РОЛЬ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Гетьманчук М.П. 1404
УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ СС НАЦИСТСЬКОЇ НІМЕЧЧИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВИСВІТЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ

Гончаренко О.М., Молоткіна В.К. 1417
КРАЄЗНАВЧА ТА ПАМ'ЯТКООХОРОННА РОБОТА НА КИЇВЩИНІ: 1920-1930-ті РР.

- Дем'янчук А.Л.** 1429
*ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА ДЖЕРЕЛА ІНСПІРАЦІЙ В САКРАЛЬНОМУ
МИСТЕЦТВІ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ*
- Ковальський С.В.** 1443
*ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ XVIII СТ. В РОБОТАХ ФРЕДЕРІКА ГАРРІСОНА
(1831-1923)*
- Костишак В.І.** 1453
*ВПЛИВ ФЕСТИВАЛЮ «ЧЕРВОНА РУТА – 1989» НА ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ*
- Костючок П.Л., Борчук С.М., Адамович С.В.** 1468
*ПОЛІТИКА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВЕЛИКОЇ
ВІЙНИ (БРИТАНСЬКИЙ ДОСВІД): ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*
- Місостов Т.Ю.** 1480
*ЩОДО ВНЕСКУ ПРОФЕСОРА М.Ф. СУМЦОВА В ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧЕ
ВИВЧЕННЯ СУМЩИНИ*
- Півоварчук В.М.** 1495
*ВЕКТОРИ ВПЛИВУ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНО-
МІЧНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (1939 – 1941 рр.)*
- Радіонова Л.О., Михайлова І.О.** 1505
МІСТО В ІСТОРІЇ УРБАНІЗАЦІЇ
- Силка О.З., Любовець О.М., Лановіюк Л.П.** 1519
*ГОЛОДОМОР-ГЕНОЦИД 1932–1933 рр. НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ
«СВОБОДА»*
- Синчак Б.А., Полумисна О.О., Житнюк А.Р.** 1530
*МЕДІЙНА ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНОЮ СПІЛЬНОТОЮ В
УМОВАХ ВІЙНИ*
- Урсу Н.О., Гуцул І.А., Кліщ О.А.** 1539
*ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ
ПАЛАЦОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА НА ХМЕЛЬНИЧИНІ У XVIII-
XIX СТОЛІТТЯХ*
- Ферков О.В., Кліса К.І., Штерр Д.І.** 1554
*КАРОЙ МЕЙСАРОШ (1821-1890): ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЇ ПРИЗАБУТОЇ
Й ПЕРЕОСМИСЛЕНОЇ ПОСТАТІ КРАЄЗНАВЦЯ*

- Фещенко І.О.** 1575
*ІСТОРИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ НІВЕЛЮВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

- Слободинський Д.К.** 1584
*ВПЛИВ ЕКСПЕРТИЗИ НА ОЦІНКУ АНТИКВАРНОЇ КЛИНКОВОЇ
ЗБРОЇ*

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

- Балановський Я.М., Бержанір А.Л.** 1595
*СОЦІОЛОГІЧНІ РЕФЛЕКСІЇ НА ТЕМУ СВІДОМОСТІ ВЕЛИКИХ
СОЦІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ*

- Оболенцев В.Ф.** 1607
*МЕХАНІЗМИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
АГРЕСІЇ*

УДК 811.161.2'373.4'42:821.161.2'06(477.44)(043.5)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10\(28\)-247-265](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-247-265)

Горобець Алла Володимирівна доктор філософії з філології, старший викладач кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, тел.: (097) 802-91-62, <https://orcid.org/0000-0001-7186-6782>

Холод Інна Володимирівна доктор філософії з філології, старший викладач кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, тел.: (063) 280-02-92, <https://orcid.org/0000-0003-1748-936X>

СЕНСОРИКА ЧАСУ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОВНИХ КОДІВ АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ «ЧАС» ІЗ ПОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

Анотація. У статті простежено взаємозв'язок мови із психологією (мовна асоціація), фізіологією та генетикою (артикуляція), історією й етнокультурологією (діалектологія). Тому вказано на важливості комплексного вивчення мовних явищ у системі різних галузей знань.

З погляду етнічних мовних кодів окреслено компоненти асоціативного поля «час» в межах мовних асоціацій частин доби. Визначено, що мовні асоціації є мовними кодами етносу, його головними ідентифікаційними ознаками поряд із особливостями територіальних діалектів не лише у формі письма, але й з обов'язковим урахуванням особливостей вимови, оскільки артикуляційний апарат кожної людини виражає її етнічну приналежність на генетичному рівні. Мовні асоціації входять до асоціативного поля і, хоч вони й індивідуальні, проте основні з них вдається класифікувати. Для прикладу вибрано мовні асоціації частин доби в понятійних категоріях вінницьких письменників ХХ століття, оскільки вони є найбільш поширеними кодами в мовній системі українців, а зазначений період – завершеним і найближчим до нашого часу. Крім того, на основі асоціативного експерименту, проведеного зі студентами першого року навчання Вінницького національного аграрного університету, з'ясовано сучасні тенденції мовних асоціацій на цій самій території. Визначено й схарактеризовано сенсорико-мовні асоціації: «час – зір», «час – запах (нюх)», «час – звук (слух)», «час – дотик», відповідно до сенсорних характеристик. У межах асоціації «час – зір» окреме місце належить

сенсориці кольору, тому виділено «час – колір». Зафіксовано найрізноманітніші авторські мовні асоціації «час – колір», що дозволяє вибудувати систему авторського часосприйняття вінничан переважно за зоровими ознаками. Є й вільні мовні асоціації, де не названо безпосередньо темпоральної номінації, проте значення її зрозуміле з контексту через наявність усталених, традиційних мовних асоціацій-кодів у суспільстві, як правило, сформованих протягом століть.

Ключові слова: мовна асоціація, час (темпоральність), асоціативне поле, українська етнокультура, сенсорні характеристики, код мови.

Horobets Alla Volodymyrivna Doctor of Philosophy in Philology, senior lecturer of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3, Vinnytsia, tel.: (097) 802-91-62, <https://orcid.org/0000-0001-7186-6782>

Kholod Inna Volodymyrivna Doctor of Philosophy in Philology, senior lecturer of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Sonyachna St., 3 tel.: (063) 280-02-92, <https://orcid.org/0000-0003-1748-936X>

THE SENSORY OF TIME AS AN ELEMENT OF THE LANGUAGE CODES OF THE ASSOCIATIVE FIELD «TIME» FROM THE VIEWPOINT OF UKRAINIAN ETHNIC CULTUROLOGY

Abstract. The article traces the relationship between language and psychology (language association), physiology and genetics (articulation), history and ethnocultural studies (dialectology). Therefore, the importance of a comprehensive study of language phenomena in the system of various fields of knowledge is indicated.

From the point of view of ethnic language codes, the components of the associative field «time» within the linguistic associations of parts of the day are outlined. It was determined that linguistic associations are the language codes of the ethnos, its main identifying features, along with the peculiarities of territorial dialects, not only in the form of writing, but also with the obligatory consideration of the peculiarities of pronunciation, since the articulation apparatus of each person expresses his ethnicity at the genetic level. Language associations are included in the associative field and are, although individual, but the main ones can be classified. As an example, the language associations of parts of the day in the conceptual categories of Vinnytsia writers of the 20th century were chosen, since they are the most common codes in the language system of Ukrainians, and

the specified period is complete and closest to our time. In addition, on the basis of an associative experiment conducted with students of the first year of studies of the Vinnytsia National Agrarian University, the current trends of language associations in this same territory were clarified. Sensory-language associations are defined and characterized: «time – sight», «time – smell», «time – sound (hearing)», «time – touch», according to sensory characteristics. Within the association «time – sight» a special place belongs to the sensory system of color, therefore «time – color» is highlighted. The most diverse author's language associations «time – color» have been recorded, which allows to build a system of author's time perception of Vinnytsia residents mainly based on visual signs. There are also free language associations, where the temporal nomination is not directly named, but its meaning is clear from the context due to the presence of established, traditional language code associations in society, usually formed over centuries.

Keywords: language association, time (temporality), associative field, Ukrainian ethnic culture, sensory characteristics, language code.

Постановка проблеми. У зв'язку зі зміною загальнонаціональних принципів освіти в умовах воєнного стану постало питання пошуку етнокультурних мовних кодів, які утворюють цілісну світоглядну систему на основі артикуляційно-мовленнєвих, діалектних, літературних, світоглядно-філософських особливостей українців у діахронічному і синхронічному вимірах, систематизації світоглядних позицій на основі культурних та етнокультурних традицій, які стали основою формування української національної ідеї, й викладання української мови, історії, народознавства тощо на всіх рівнях освіти, починаючи з дошкільної, відповідно до світоглядно-філософських особливостей українського народу. Організація навчально-виховного процесу, як зазначають автори [12], «здійснюється на засадах автономії закладів вищої освіти, що забезпечує самостійність, незалежність та відповідальність університетів у прийнятті рішень щодо розвитку академічної свободи, організації освітнього процесу, наукових досліджень та проведення іншої діяльності, відповідно до чинного законодавства України» [12, с. 55]. Отже, як бачимо, постало питання вибору освітнім закладом тієї чи іншої моделі викладання / навчання. Але яким чином буде з'ясовано світоглядно-філософські особливості українців, коли щоразу з кожною новою політичною системою історична наука переписується на догоду провладній політиці? Ми вбачаємо історико-культурологічну й світоглядно-поняттєву основу в мовних кодах українців. Виділяємо два різновиди мовних кодів: територіальні діалекти й мовні асоціації-символи. Територіальні діалекти, особливо їхнє звучання, є

беззаперечним виразником етнічної історії мовця, оскільки індивідуальні особливості вимови визначають генетичну особливість його артикуляційного апарату й, відповідно, приналежність до етносу / етносів. Територіальні діалекти є відносно дослідженою проблемою в українському мовознавстві на сучасному етапі, проте природа мовних асоціацій до кінця не досягнута через велику розгалуженість кодових систем і перехід кодів з однієї системи в іншу.

Вивчаючи природу мовних асоціацій, велика кількість мовознавців оперують категорією «концепт», а не «асоціативне поле». На нашу думку, письменник, працюючи над художнім твором, продукує власний мовний світогляд, бачення конкретного поняття – в аналізованих текстах це темпоральна категорія. Художній текст безпосередньо продукує концепти, які фігурують в авторському сприйнятті навколишньої дійсності. Іншими словами, концепти як поняттєва складова асоціативного поля «час» важливі для повноцінного аналізу асоціативного поля, але не є тотожними. Структура концепту, за міркуванням У. Марчук [16], відрізняється від асоціативного поля, бо об'єднує і системно-мовну характеристику, і еволюцію концепту в культурі. У нашому дослідженні перевага надається терміну «асоціативне поле», хоч у випадку асоціативного поля темпоральності структура концептів збігається із семами мікрополів (ранок, день, вечір, ніч, зима, весна, літо, осінь, дитинство, молодість, старість, година, хвилина, секунда, мить, вічність тощо). Тобто, аналіз асоціативного поля дозволить більш детально висвітлити мовні асоціації, ніж концептуальне охоплення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етнокультурні мовні коди українців на матеріалі українського фольклору знаходимо в дослідженні І. Завальнюк [8], частково теми темпоральної свідомості торкаються А. Горобець та І. Холод [6], О. Павлушенко [23], Х. Ніколайчук [17].

Асоціативне поле в українській лінгвістиці досліджували А. Горобець [3; 4; 5; 6], І. Завальнюк [8], Л. Козловська [10] й Г. Дяченко [11], О. Маленко, Я. Романцова [13; 14], Ж. Марфіна [15], У. Марчук [16], Х. Ніколайчук [17], Ю. Орлова [18], Н. Павликівська [19; 20; 21], О. Павлушенко [22], Ж. Соколовська [24], І. Ходарева [26], Л. Ставицька [25], Л. Юзва [27] та ін. Проте досі недостатньо вивчено природу мовних асоціацій як національних мовних кодів на матеріалі художніх текстів. Крім того, аналіз асоціативного поля на основі асоціативного експерименту не може бути ідеальним, оскільки завжди залежить від віку, статі, рівня емоційно-психологічного та фізичного здоров'я респондентів під час проведення експерименту, а надто коли йдеться про абстрактні філософські категорії.

Мета статті. Мета наукової розвідки полягає у виявленні й аналізі мовних асоціацій-символів темпорального світогляду на матеріалі асо-

ціативного експерименту й мовної картини світу письменників Вінниччини ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Про важливість мовної освіти слушно зауважують В. Іванишин і Я. Радевич-Винницький у праці «Мова і нація»: «кошти, вкладені у вивчення мови, за короткий час сторицею повертаються суспільству дивідендами у вигляді здобутків науково-технічного прогресу, зміцнення соціального і національного миру, підвищення культури і духовності народу, його освітнього рівня, матеріального добробуту» [9, с. 88], та й, власне, значення мовної освіти «значно зросло через актуалізацію процесу формування патріотичної та культуромовної особистості. Зміни в освіті зумовлюють появу нових напрямків розвитку та орієнтирів, до яких можна віднести формування творчої активності та мобільності, набуття цифрової грамотності для покращення рівня професійної діяльності» [1]. Безумовно, «зараз інтернаціоналізація, глобалізація та цифровізація є основними напрямками розвитку філологічної освіти» [2], але такий підхід сприяє передусім вивченню іноземної культури, входженню української мікрокультури у загальний світовий культурний мегапростір, чим викликає загрозу для збереження української етнокультури та етнонаціонального самовизначення в глибинному вимірі, оскільки інтернаціоналізація освіти без націоналізації освіти – однобокий і негативний процес. Беззаперечно, мова – рушійна сила суспільства. Якщо суспільство знає свою мову не лише як правила написання й вимови слів і синтаксичних одиниць літературної мови, а як основу всього буття народу, то таке суспільство отримує розквіт і гармонійний розвиток усіх сфер життя. Якщо ж вивчення мови зводиться до правил граматики, то таке суспільство приречене на довгі роки пошуків свого «Я» у світі. Проте, для того, щоб мовна освіта мала високий рівень, сучасна лінгвістична наука потребує реформ усередині себе, відходу від старих провідних позицій і активного пошуку нових мовно-філософських, мовно-психологічних, мовно-історичних і мовно-генетичних основ. Ці базові аспекти мовної освіти виходять із глибинного розуміння функцій мови. У нашому дослідженні мову розглянуто з погляду ідентифікаційної, називної, націєтворчої та мислетворчої функцій, які спостерігаємо в межах асоціативного поля «час».

Час як історіософська категорія поділяється на такі різновиди (типи темпоральної свідомості): індивідуальний (емпіричний) час; сімейний (родовий) час; сакральний час; історичний час; екзистенційний час тощо [6, с. 48]. Абсолютний час неможливо охопити в одному дослідженні, оскільки ця категорія є доволі розгалуженою, проте найбільш поширені часономени (темпоральні номінації) й поняття об'єднуються в польову структуру мови, у якій виділяють з-поміж інших (семантичних, лексичних, функціональних тощо) лексико-семантичні й асоціативні поля.

За мовний матеріал для нашого дослідження обрано художні твори письменників Вінниччини ХХ століття, адже ставлення письменників до часу в досліджуваних творах досить специфічне, оскільки ця категорія посідає чільне місце в їхній мовотворчості, де часові номінації не лише позначають час / тривалість / період певного процесу, явища або дії, але й виражають безпосередньо головну ідею висловлення, є суб'єктом чи об'єктом мовленнєвого відрізка. Саме такий підхід, таке потрактування часових найменувань уможлиблює різноаспектний аналіз категорії темпоральності загалом.

На сьогодні є різні погляди на поняття асоціативного поля, проте, на нашу думку, асоціативне поле – це поняття, яке належить до сфери психології, етнолінгвістики, філософії й історіософії і, таким чином, виходить за межі мовознавства.

Критеріями виділення асоціативного поля у нашому дослідженні є або відсутність темпоральної номінації (часономена), але наявність описової конструкції, яка викликає асоціації з часом [5], наприклад: *Зачакловані жєнці мовчки вижинали жито, вижинали ніч* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 267); *В глибині лісу ще невидиме сонце розпалювало багаття* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 350); *Небо почало світлішати* (Земляк В. Останній патрон, с. 87); *З вікна видно призахідне сонце* (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 145); *У віконечку рожевіє схід* (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 135); *І тут наче цілющого морозцю впився, а ще – наче в вільну зоряну сорочку зодягнувся* (Гуцало Є. Безголов'я, с. 406); *Як потьмарились роки й світ, навіть зоряна імла тепер куриться тривогою* (Стельмах М., Дума про тебе, с. 262), або наявний часономен у переносному значенні, який містить семантичні відтінки зорових, слухових, смакових, одоративних, тактильних і просторових асоціацій, наприклад: *І ліс мовчав, і зимова ніч мовчала* (Гуцало Є. Безголов'я, с. 392) тощо. До першого типу належать репрезентанти асоціативного поля «час», з погляду синтаксичної будови мови виражені граматичною основою речення, підрядною частиною складного речення, порівняльним зворотом, словосполученням, які містять певні вербальні коди, що в поняттєвій картині темпоральної свідомості українців виражені мовними асоціаціями: **женці вижинали ніч** – у жнива польові роботи починаються ще до сходу сонця, і під час праці жінок у полі настає світанок; **ще невидиме сонце розпалювало багаття** – час перед світанком, коли сонця ще не видно, а в небі вже видніється «багаття»; **наче цілющого морозцю впився, наче в вільну зоряну сорочку зодягнувся** – цілющий морозець вказує на зиму, а зоряна сорочка – на зимову ніч, отже, йдеться про зимову ніч, як правило, січневу, рясну стійкими морозами і свіжістю; **рожевіє схід** – світанок; **призахідне сонце** – вечір; **зоряна імла** – ніч.

Другий тип асоціативного поля визначено на основі зорових, слухових, тактильних, одоративних (нюхових), смакових, рухо-просторових темпоральних мовних асоціацій. Мовна асоціація, на наш погляд, є безпосереднім вираженням індивідуального пізнання, апперцепції дійсності, адже, крім інформації, яку сприймає реципієнт, важливе значення в пізнанні мають його враження, відчуття, тобто емоційно-чуттєва сфера. Скажімо, в однієї людини слово-асоціат викликає асоціації, не сумісні з асоціаціями інших людей. У національно-мовній картині світу українців ХХ ст. сформувалося поняття, пов'язане з історичним досвідом: Голодомор 1932–1933 рр. – «голодний рік» у творчості А. Звірика: *Тиша по селі, мов у голодний рік, коли у кожній хаті лежав покійник* (Звірик А. Біла жінка на чорному небі, с. 34). Така асоціація є загальнонаціональною лише тому, що ця трагедія торкнулася кожної української родини. Якщо запропонувати цей твір людині, яка не знайома з українською історією ХХ ст., вона не утворить асоціації з геноцидом українського народу.

Значно більшою індивідуальністю характеризується асоціація із зорями, які згасають і падають: *Достиглі зорі випадали з небесного життя, не досягнувши земного, і, можливо, звичайний осінній листок був щасливіший за них: він золотим човником падав на п'янку землю, щоб стати землею і дати комусь життя* (Стельмах М. Правда і кривда (Марко Безсмертний), с. 411). Для когось це просто ніч, для когось – метеоритний дощ, а для когось – остання мить. Усі ці асоціації виражають індивідуальний спектр асоціативного мислення кожного реципієнта, хоч лексичне значення слова є незмінним: зорі – небесні тіла. Саме тому виникає потреба виділення асоціативного поля, оскільки лексичне значення слова не залежить від індивідуального сприйняття дійсності, а індивідуальне сприйняття тих самих категорій може істотно відрізнитися. Тому маємо підстави говорити здебільшого про індивідуальність асоціацій, а подекуди – і про загальнонаціональний вияв.

Ці асоціації виникають під впливом дії слова-асоціата (подразника) на відповідні рецептори в корі головного мозку реципієнта. «Часові назви, процеси та стани, пов'язані з філософською категорією темпоральності, накладають певне стилістичне нашарування на сприйняття змісту художнього тексту і мають відтінки смаку, аромату, дотику, зорового чи слухового сприймання. Іноді до сенсорних характеристик відносять також орієнтування в просторі» [4, с. 49].

Найпоширенішими є зорові мовні асоціації темпоральності – продукт активної роботи зорового аналізатора: *Перший осінній ранок ледь-ледь займався над Стражгородом* (Пастушенко Л. Вічний хліб, с. 162); *Антоненко похапцем підходить до старої, напівзотлілої осики,*

здіймає з сучка мідну сурму, на якій **вибухають спалахи ранку** (Стельмах М. Чотири броди, с. 381); **Дивлячись, як згасає день і як палахкотять кольори осені, почувася, ніби перед порогом, переступивши який вернутися назад уже не можна** (Пастушенко Л. Час п'єдесталів, с. 29); **Навіть весняний день приблід та спохмурнів** (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 191); **Тоді теж була така сама місячна ніч** (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 153); **Ніч видалась темна, безмісячна** (Земляк В. Останній патрон, с. 77). Усі ці текстові фрагменти виражають асоціації, продуковані людиною, тобто людина в них виступає спостерігачем: день приблід, ранок займався, згасав, ніч видалась темна тощо. Тобто, визначаємо **пасивну суб'єктність темпоральності** (темпоральність не є активним виконавцем дії). Натомість у реченні: **Вже ранок дивиться у вікно** (Стельмах М. Дума про тебе, с. 157) бачимо **активну суб'єктність темпоральності**: ранок виконує дію (дивиться у вікно), отже, зорова функція тут належить темпоральності, а не спрямована на неї. Речення: **Древлянський наївний світ зворушливо дивився на людину віщими очима птиць і спокоєм літа** (Стельмах М., Чотири броди, с. 213) є яскравою ілюстрацією об'єктної темпоральності (темпоральність є об'єктом дії).

Велике значення серед усього масиву зорових асоціацій належить колористичним асоціаціям. Колористичні асоціації в досліджуваних текстах стилістично навантажені переважно пасивною суб'єктністю темпоральності: **І знову пшениці, тільки не червоні – обвуглені ніччю** (Стельмах М. Чотири броди, с. 278); **Ранок ще тільки брався сірими за вікнами** (Пастушенко Л. Вічний хліб, с. 158); **Дивилась, як у сірому світанку, що сочився до хати, мама поралася коло печі...** (Пастушенко Л. Час п'єдесталів, с. 10); **Дніпро виблискує всіма вранішніми барвами** (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 135); **В очі твої цідяться й цідяться зеленкуваті води досвітку** (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 189); **У малиновому сяйві вечора, в рожевій куряві, що висіла над шляхом, розпливаючись на узбіччях, поверталася з поля череда** (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 184); **Ранок почався таким золотінням, що й повірити було важко – невже довкола причаїлась смерть?** (Стельмах М. Дума про тебе, с. 251); **І десь чи з паморозі, чи з ночі затремтіли ті вії, за якими чайвся синій вечір** (Стельмах М. Чотири броди, с. 160); **Дощ не виухає, шумить ринва, у заплаканому вікні сіро розквітає ранок** (Земляк В. Новели Красного дому, с. 116); **На заході передвечір'я одягається в зеленово-золоті ризи** (Стельмах М. Чотири броди, с. 309). Є також поодинокі приклади з активною суб'єктністю темпоральності: **Знову день засинів їй, наче барвінок** (Гуцало Є. Шкільний хліб, с. 287), або з об'єктною темпоральністю: **Короткий зимовий день прихилив свої вінця до малинового надвечір'я** (Стельмах М. Велика рідня, с. 409).

На окрему увагу заслуговують речення: *Надворі ранок. Похмурий і сірий* (Земляк В. Останній патрон, с. 78); *По Замчиську тупцює вечір. Чорно-синій...* (Земляк В. Новели Красного дому, с. 116), де помітна **парцеляція**, яка є «додатковим потужним засобом збільшення експресивності» [7, с. 30] і полягає у перенесенні експресивно наголошеної частини в окремий відрізок тексту: *похмурий і сірий; чорно-синій*.

Активна суб'єктна темпоральність із тактильною мовною асоціацією є найпоширенішою в аналізованих текстах: *Свіжий, навіть уже прохолодний ранок схопив його за плечі...* (Пастушенко Л. Вічний хліб, с. 161); *Щастя твоє летить, радість твоя розгорнула крила, і погожий день обіймає по-батьківському* (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 231); *Іще день нескінченних блукань по лісах, і ще день надій і звіри, і холодна ніч у заростях терну, що на кожній тернині тримає краплю холоднечі* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 350); *Ледь-ледь спалахнуть стомлені обличчя, ніби зачепило їх крило раннього досвітку* (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 214); *Літній вечір наставав швидко і повівав жаданою прохолодою* (Пастушенко Л. Час п'єдесталів, с. 57); *Теплий полудень ловив промінням і тіннями старого, а він ішов між ними, як сама журба* (Стельмах М. Чотири броди, с. 259); *У вікнах – німий досвіток, притулювся до шибок* (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 188); *На узліссі дрімливі берези притримують досвітню спідничку неба, щоб не заросилась вона* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 35).

Ілюстраціями пасивної суб'єктної темпоральності із тактильною мовною асоціацією є фрагменти текстів: *Теплий вечір, мабуть, здогадувався про ваш настрій* (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 216); *Швидко густішав літній вечір* (Стельмах М. Велика рідня, с. 72).

Об'єктна темпоральність виражена у реченнях: *Лукавство місячних вечорів закапало на її нерівні вії* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 187).

Як бачимо, «тактильні характеристики темпоральності мають власне семантичне навантаження, спонукають читача до глибокого розуміння й співпереживання долі літературного героя, адже через майстерно дібрані дотикові характеристики читач виношує ті самі відчуття, що й персонаж» [4, с. 52].

Серед **слухових асоціацій** виділяємо окремо **власне слухові й аудіальні (звукові)**, оскільки серед реченневих ілюстрацій бачимо приклади, де вказано на процес слухання (власне слухові), наприклад, *прислухається до тиші вечора: Правицею піднімає чарку, а вухом прислухається до тиші вечора* (Стельмах М., Чотири броди, с. 289) й ті, у яких названо конкретний звук (аудіальні), наприклад, *бринів світанок* у реченні: *Дарма, що вже бринів світанок* (Стельмах М. Чотири броди, с. 305).

До аудіальних асоціацій відносимо: *забринить світання, зимова ніч мовчала, б'є північ, розітнеться ніч криком чи стогоном, задзвенить кованими чужинськими чобітьми і стихне, неначе навіки, зітхнув погідний весняний вечір* у реченнях: *Так от-от забринить світання* (Стельмах М. Чотири броди, с. 333); *Іліс мовчав, і зимова ніч мовчала* (Гуцало Є. Безголов'я, с. 392); *Десь б'є північ* (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 173); *Вдалині гриміла ніч, спалахи розпанахували обрій, і поміж чорними деревами мліло, текло криваве небо* (Стельмах М. Велика рідня, с. 61); *Зрідка де <...> розітнеться ніч криком чи стогоном, задзвенить кованими чужинськими чобітьми і стихне, неначе навіки* (Стельмах М. Велика рідня, с. 71); *А може, то зітхнув погідний весняний вечір, <...> зітхнув співчутливо, бо й сам зажурився разом з жінками?* (Гуцало Є. У гаї сонце зацвіло, с. 144). Усім аналізованим реченневим ілюстраціям властива активна суб'єктна темпоральність.

Інша група аудіальних асоціацій виражає об'єктну темпоральність: *півень не завадив би, щоб проганяти ночі; молоденький хрипкий півник сповіщає ранок; ліс вітає співом ранньої пташини: Нам і старий півень не завадив би, щоб проганяти ночі* (Стельмах М. Чотири броди, с. 387); *Десь у сараї молоденький хрипкий півник сповіщає ранок* (Земляк В. Олесь Чоботар, с. 147); *Ліс неначе сам пливе назустріч, розчиняє синьо-зелену браму, вітає співом ранньої пташини* (Стельмах М. Велика рідня, с. 79), на яку спрямована дія суб'єкта речення.

Серед одоративних (нюхових) мовних асоціацій виділяємо асоціації із суб'єктною й об'єктною темпоральністю.

Суб'єктна темпоральність виражена в реченневих ілюстраціях: *Це земля, мов колиска, заколисує пахучий вересень, та не може приспати думи* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 162); *Мліло, густо пахло чебрецем і врожаєм повне літо* (Стельмах М. Велика рідня, с. 515). В аналізованих реченнях простежуємо первинну суб'єктну темпоральність. Первинну і вторинну темпоральність розмежовуємо за синтаксичною ознакою: первинну темпоральність виражає темпоральна номінація, яка є головним словом у словосполученні (або не входить до складу словосполучення), а вторинну – залежна, пор.: *пахучий² вересень¹* – первинна темпоральність, а *вересневий² аромат¹* – вторинна темпоральність.

Первинну об'єктну темпоральність знаходимо в реченнях: *Ще кілька машин дотлівало, наповнюючи присмерк¹ чадом пір'я – то воїнство їхне зогрівало себе у подушках та перинах* (Земляк В. Ніч без милосердя, с. 13); *Торкається рукою її обличчя, її кіс, що пахнуть літом¹ і сном* (Стельмах М. Чотири броди, с. 213); *Шестеро очей схрестились на сумирному вогнику, що тепер пахнув медом і літом¹* (Стельмах М. Чотири

броди, с. 509); *Біля порога біліла козубенька з суницями, що пахли літом¹ і сонце, будячи спомини про дитинство* (Гуцало Є. Вуста землі, с. 294); *Його пальці топилися в чорному Любиному волоссі, що пахло раннім, рантрово розквітлим літом* (Кобець В. Зустрінемося у Заполяр'ї, с. 169); *Справді, тут вереснем і чорнобривцями пахне* (Стельмах М. Чотири броди, с. 163); *Дуже рано того бездощового вигорілого літа дихнуло зів'ялою осінню, а в чистому небі пролетів перший журавлиний ключ* (Звірик А. Кленовий листок, с. 72).

Зразком вторинної об'єктної темпоральності є речення: *І кращого він нічого не знав у світі за цей перший поцілунок, за ці перші дівочі уста, що пахли весняним² квітом і вологістю весни²* (Стельмах М. Велика рідня, с. 102); *Вони [вінки кукурудзи – А.Г.] й досі пахли вересневим² сонцем і вересневим² смутком* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 26); *Він знову чує пахощі осінньої² калини* (Стельмах М. Правда і кривда (Марко Безсмертний), с. 419); *Несе в місячну даль біблейський сніп своєї сивини, що пахне осіннім² зіллям і встояним духом пасіки* (Стельмах М. Кров людська – не водиця, с. 71).

У реченні: *Дівочі губи пахли свіжим снігом і приморозком* (Стельмах М. Велика рідня, с. 135) темпоральність не названо жодною з темпоральних номінацій і її можна віднести до тих символічних кодів, які ідентифікуються у свідомості подолян – тут йдеться про зимову свіжість за ознакою приморозку, проте розглядаємо її в контексті одоративних асоціацій із об'єктною темпоральністю, оскільки вона має чітко виражену одоративну сенсорну характеристику.

До об'єктної темпоральності зараховуємо також ілюстрації, що виражають первинну темпоральність: *Й немовби весною¹ пахне, гіркуватим її духом, який ото тривожить серце* (Гуцало Є. Біль і гнів, с. 171) і текстові фрагменти, які виражають вторинну темпоральність: *Йому здалось, що від неї навіть повіяло пахощами осінньої² калини* (Стельмах М. Правда і кривда (Марко Безсмертний), с. 418); *Ще осіннім² садом і осіннім² лісом віяло од них* (Стельмах М. Дума про тебе, с. 361); *Пахло осіннім² полем – стомленою за літо землею, охопленою легеньким морозцем* (Гуцало Є. Біль і гнів, с. 188); *Осіннім² приморозком віяло від дружини* (Стельмах М. Велика рідня, с. 310), оскільки вона висвітлена у безособових односкладних реченнях, у яких йдеться про запахи осені, весни.

Первинну і вторинну об'єктну темпоральність одночасно можна простежити, коли і головне, і залежне слово у словосполученні виражають темпоральність: *Накостричився вирваним татарським зіллям, що ніжно запахло торішнім² літом¹* (Стельмах М. Чотири броди, с. 49).

Цікавим спостереженням із погляду психолінгвістики є виникнення мовних асоціацій у студентів першого року навчання Вінницького націо-

нального аграрного університету. Під час вивчення теми «Українська лексикологія та фразеологія, їхні одиниці як константи української етнокультури» в курсі практичних занять з навчальної дисципліни «Українська мова та етнокультурологія» в ході розгляду питання про слова-символи студентам 1 курсу (33 особи) було запропоновано назвати перші асоціації, які у них виникають з лексемою-символом «час»: 1) колір; 2) дотик; 3) форма; 4) запах; 5) смак; 6) звук.

Колористичні асоціації. Найбільше опитаних (27,2 %) асоціюють час із жовтим кольором. Жовтий – колір сонця, що в українській етнокультурі є символом упевненості в надійності, постійності світла і його всемогутнім джерелом. Однакова кількість респондентів вказала червоний (18,2 %): кров, тривога, швидкий ритм; чорний (18,2 %): скорбота, депресія, відсутність виходу зі скрутного становища, нескінченна п'ятьма; білий (18,2 %): байдужість, невизначеність, «стерильність» у почуттях. Зелений колір (9,1 %) – домінуючий колір під час війни, яка відбирає у молоді безцінний час. Синій (9,1 %) – колір втоми і спокою, небесного тла. Ці асоціації-символи об'єднані в цілісну картину, яку можна розшифрувати таким чином: час – це мрія, яка зараз не може здійснитися через війну, але попри сильну втому є надія – «сонце». Проте, більшість (54,6 %) опитаних студентів подає тривожні сигнали емоційного вигорання, апатії, визначивши колір часу червоним, чорним і білим. Прикметно, що в умовах активної війни ці кольори домінують у свідомості українців, адже саме вони (червоний і чорний) стали національною символікою – кольорами бойового прапора, й у повстанській пісні є рядки: «Сніги, сніги – червоне, чорне, біле», а Д. Павличко у поезії «Два кольори» визначає: «...в душі моїй оба [обидва – А.Г.], два кольори, мої два кольори: червоний – то любов, а чорний – то журба» відповідно до значення кольорів-символів, продиктованого упівцями: «*прапор червоно-чорний – то наше все добро: червоне – то кохання, а чорне – некла дно*» (повстанська пісня «Гей-Га»). Депресивність мовних асоціацій є вираженням екзистенційного часу: швидкоплинність, скороминучість життя, втрати, душевний біль, приреченість.

Тактильні (дотикові) асоціації з часом у студентів виникли такі: протилежності: холодний (9,1 %) – теплий (9,1 %), твердий (18,2 %) – м'який (18,2 %); шершавий (9,1 %); болючий (9,1 %). 27,2 % респондентів не назвали тактильної асоціації. Ця статистика висвітлює відносно збалансовану емоційно асоціативну картину, проте асоціація «час – болючий дотик» метафорично засвідчує складність у сприйнятті жорстокої реальності, ймовірно, після пережитого потрясіння чи втрати. Цю статистику через відносно однакову й поодинокую кількість визначень не можна вважати масовою, лише варто зауважити, що дотикові асоціації в респондентів не мають тісного зв'язку із категорією часу.

За формою переважна більшість студентів (54,5 %) асоціює час із колом (кругла форма). Таке поняття у свідомості українців є цілком природним, адже весь світовий час відповідно до прадавніх вірувань нашого народу втілено в Колі Сварожому – це Коло є річним, денним циклом, а також циклом життя усіх істот. Таким чином, Коло Свароже, хоч і витіснене християнізацією, та все ж займає чільне місце в етнокультурній пам'яті, воно є безпосереднім символом часу. 18,2 % респондентів вбачають час лінійним: лінія пряма, яка не має початку й кінця. 18,2 % опитаних студентів уявляють час продовжуватим (видовженим), імовірно, це еліпс – справжня форма нашої планети. За визначенням 9,1 %, форма часу асоціюється із формою піщаного годинника.

Асоціації «час – запах» в групі опитаних студентів є найрізноманітнішими. Загалом можемо виділити два основні типи: 1) зорієнтовані на минуле; 2) зорієнтовані на майбутнє. Одоративні (нюхові) асоціації темпоральності першого типу – запах дерева, моху, старих книг визначило 72,7 % опитаних. У цій структурі виділяємо окремо спрямованість на дитинство, оскільки хтось за ним ностальгує, а хтось носить його в собі, будучи в дорослому віці. Це такі асоціації запахів: трави, ванілі, ніжності. Останню асоціацію можна також віднести до другого типу. Загалом мовні асоціації, зорієнтовані на минуле, можна зарахувати до позитивних через зв'язок із приємними, затишними ароматами.

Другий тип асоціацій запаху: свіжість, різкість, нові книги – 27,3 %. Різкі, яскраві, свіжі запахи пов'язані з оновленою енергією, впевненістю, вірою в майбутнє, що дещо компенсує негативну колористичну асоціацію, щоправда, в меншій кількості.

Смакові асоціації з часом також є досить розгалуженими. Нейтральні трактування мають позитивний характер асоціацій: приємний – 27,2 %, солодкий – 18,2 %. До позитивних смакових асоціацій відносимо також асоціацію «пікантний» – 9,1 %.

До посередніх асоціацій із негативним відтінком зараховуємо «час – лимон» (9,1 %), оскільки лимон має визначальну смакову ознаку – кислоту, що загалом попри тропічну свіжість створює неприємне враження.

Негативні смакові асоціації з часом становлять приблизно половину від усіх, висловлених студентами: 27,2 % опитаних визначили такі смакові асоціації: гіркий (9,1 %), цвіль (9,1 %) та «присмак заліза» (9 %).

Звукове вираження категорії часу. Звукові асоціації опитаних студентів викликають занепокоєння, оскільки лише 18,2 % – емоційно-нейтральні (беззвучний, дзвінкий). Такий самий відсоток (18,2 %) пов'язує звуковий символ із потребою психологічного розвантаження (шелест листя, шум моря). 54,6 % студентів визначають тривожну звукову асоціацію часу

(тиша, гучний, постріл, потяг, динамічний, цокання). Як бачимо, в усіх цих асоціаціях відображено історичний час (активна фаза війни).

Висновки.

Під час аналізу текстових фрагментів на предмет мовних асоціацій темпоральності визначено:

1) асоціації, у тому числі й мовні, є продуктом активної роботи сенсорних аналізаторів кори головного мозку: зорових, слухових, смакових, тактильних, нюхових;

2) визначено суб'єктну (час – виконавець дії) й об'єктну (час є об'єктом чиєїсь дії) темпоральність;

3) темпоральність може мати пасивну й активну суб'єктність: коли асоціація сформована внаслідок спостереження персонажа за часом, то це пасивна темпоральність, натомість коли час є активним виконавцем дії – це активна темпоральність;

4) виділено первинну і вторинну темпоральність: первинна виражена головним словом у словосполученні або не входить до складу словосполучення, вторинна – залежним.

Асоціативний експеримент, проведений зі студентами першого року навчання, дозволяє виділити такі основні тези:

1) позитивні й негативні мовні асоціації балансують приблизно рівномірно;

2) темпоральні асоціації, пов'язані із сенсорними характеристиками, безпосередньо виражають внутрішній емоційно-психологічний стан респондентів такою ж мірою, як і загальнонаціональні тенденції;

3) у системі асоціацій символів домінують жовтий колір (сонце), кругла форма (коло), які тісно пов'язані з українською етнокультурою (сонце – символ життя, життєдайного світла; Коло Свароже – світобудова і циклічний час).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні етнокультурних кодів у системі мовних асоціацій студентства у процесі націоналізації освіти під час вивчення дисципліни «Українська мова та етнокультурологія».

Література:

1. Бандрівська Н.М., Холод І.В., Осіпенко Н.С. Модернізація філологічної освіти та науки в Україні в контексті діджиталізації. *Академічні візії*. 2023. №17. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/241>.

2. Білецька О., Холод І., Кириченко В. Тенденції розвитку філологічної освіти в Україні в умовах діджиталізації. *Академічні візії*. 2023. Вип. 17. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/235>.

3. Горобець А. Епітет як репрезентант темпоральності в межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» (на матеріалі художніх творів письменників Вінниччини ХХ століття). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2020. Вип. 31. С. 89–96.
4. Горобець А. Сенсорика часу як репрезентант ідіостилію Михайла Стельмаха (на матеріалі роману «Чотири броди»). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2019. Вип. 28. С. 46–55.
5. Горобець А. В. Лексико-семантичне та асоціативне поле «час» у художніх творах письменників Вінниччини ХХ століття : дис. ... доктора філософії : 035 Філологія. Вінниця, 2023. 206 с.
6. Горобець А., Холод І. Історичний підхід до тлумачення категорії темпоральності й специфіка її вияву в мовотворчості письменників Вінниччини ХХ століття. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2021. Вип. 33. С. 36–49.
7. Горобець І. Семантико-синтаксичні особливості ампліфікації в мові сучасної української преси. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2019. № 1. С. 29–31.
8. Завальнюк І. Лексико-семантичне поле «час» із погляду народної творчості (на матеріалі прози письменників Вінниччини ХХ століття). The 7th International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education” (March 25-27, 2020) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. P. 421 – 426.
9. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація: Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. Тернопіль: Видавництво «Крила», 2024. 224 с.
10. Козловська Л. Лінгвософія часу в сучасній українській поезії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2023. Вип. 36. С. 53–61.
11. Козловська Л., Дяченко Г. Концепт «самотність» у поетичній мовотворчості кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Культура слова*. 2021. № 95. С. 184–195.
12. Кондратюк А., Малик В. Застосування інноваційних освітніх технологій при викладанні іноземної мови для здобувачів вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2024. № 5 (225). С. 54 – 60.
13. Маленко О. Апперцепція й асоціація в читацькій верифікації поетичного образу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2023. Вип. 36. С. 61–70.
14. Маленко О., Романцова Я. Лінгвістичний семіокод сучасної української поезії: метамова, образ, сенс. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2019. Вип. 51. С. 162–173.
15. Марфіна Ж. В. Асоціативно-образне поле назв спорідненості в мові поезії ХХ століття: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, Київ. 2003. 20 с.
16. Марчук У. Б. Асоціативний потенціал лінгвокультурних концептів у різносистемних мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 – загальне мовознавство. Київ, 2009. 20 с.
17. Ніколайчук Х. Структура і склад мікрополя «дитинство» (на матеріалі польської фразеології). *Філологічні студії*. 2013. Вип. 9. Ч. 2. С. 121–135.

18. Орлова Ю. В. Концепт «вік людини» як предмет наукового міждисциплінарного дослідження. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2014. № 6 (289). Ч. 1. С. 65–72.
19. Павликівська Н. «Загадковий портал часу» в лексико-семантичному й асоціативному полях мови повісті В. Рутківського «Сторожова застава». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2022. Вип. 35. С. 17–27.
20. Павликівська Н. Категорія часу в етносвідомості українців на мовному матеріалі роману «Орда» Р. Іванчука. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал*. 2023. № 9 (15). С. 138–148.
21. Павликівська Н. Номінації частин доби в аспекті лексико-семантичного й асоціативного поля «час» у повісті І. Роздобудько «Арсен». *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*. 2023. Т. 14. № 1. С. 17–25.
22. Павлушенко О. Асоціативне поле концепту Різдво в мовомисленні краян Поділля. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2019. Вип. 28. С. 65–71.
23. Павлушенко О. Вербальна експлікація концепту часу в авторській картині світу Ліни Костенко. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2017. Вип. 25. С. 29–35.
24. Соколовська Ж. Картина світу та ієрархія сем. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 87–91.
25. Ставицька Л. Стаття крізь призму запаху. *Вісник Львівського ун-ту : Серія філологічна*. 2006. Вип. 38, ч. II. С. 72–78.
26. Ходарєва І. М. Лексико-семантичне й асоціативне поле *любов* у мові творів Павла Загребельного : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Харків, 2009. 211 с.
27. Юзва Л. Методологія дослідження «зразків свідомості» майбутнього суспільствознавця. *Соціологія*. № 1. Вип. 36. 2011. С. 55–76.

References:

1. Bandrivska, N.M., Kholod, I.V., & Osipenko, N.S. (2023). Modernizatsiya filolohichnoyi osvity ta nauky v Ukrayini v konteksti didzhytalizatsiyi [Modernization of philological education and science in Ukraine in the context of digitalization]. *Akademichni viziyi – Academic visions*, 17. Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/241> [in Ukrainian].
2. Bilets'ka, O., Kholod, I., & Kyrychenko V. (2023). Tendentsiyi rozvytku filolohichnoyi osvity v Ukrayini v umovakh dydzhytalizatsiyi [Trends in the development of philological education in Ukraine in conditions of digitalization]. *Akademichni viziyi – Academic visions*, 17. Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/235> [in Ukrainian].
3. Horobets', A. (2020). Epitet yak reprezentant temporal'nosti v mezhakh leksyko-semantychnoho y asotsiatyvnoho polya «chas» (na materialy khudozhnikh tvoriv pys'mennykh Vinnychchyny XX stolittya) [The epithet as a representative of temporality within the lexical-semantic and associative field "time" (on the material of artistic works of the writers of the Vinnytsia region of the 20th century)]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movoznavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 31, 89–96. [in Ukrainian].

4. Horobets', A. (2019). Sensoryka chasu yak reprezentant idiostylyu Mykhayla Stel'makha (na materialy romanu «Chotyry brody») [Sensory of time as a representative of Mykhailo Stelmakh's idiostyle (based on the novel "Four Fords")]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movožnavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 28, 46–55. [in Ukrainian].

5. Horobets', A. V. (2023). Leksyko-semantychnе ta asotsiatyvne pole «chas» u khudozhnykh tvorakh pys'mennykiv Vinnychchyny XX stolittya [The lexical-semantic and associative field "time" in the artistic works of Vinnytsia writers in the 20th century]. *PhD thesis*. Vinnytsia: VSPU [in Ukrainian].

6. Horobets', A., & Kholod, I. (2021). Istorychnyy pidkhyd do tлумachennya katehoriyi temporal'nosti y spetsyfika yiyi vyyavu v movotvorchoſty pys'mennykiv Vinnychchyny XX stolittya [Historical approach to the interpretation of the category of temporality and the specifics of its manifestation in the language-making of writers of Vinnytsia in the 20th century]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movožnavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 33, 36–49. [in Ukrainian].

7. Horobets', I. (2019). Semantyko-syntaksychni osoblyvosti amplifikatsiyi v movi suchasnoyi ukrayins'koyi presy [Semantic and syntactic features of amplification in the language of the modern Ukrainian press]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Filolohichni nauky – Bulletin of Zaporizhzhya National University. Philological sciences*, 1, 29–31. [in Ukrainian].

8. Zaval'nyuk, I. Ya. (2020). Leksyko-semantychnе pole «chas» iz pohlyadu narodnoyi tvorchoſty (na materialy prozy pys'mennykiv Vinnychchyny XX stolittya) [The lexical-semantic field "time" from the point of view of folk creativity (on the material of the prose of the writers of the Vinnytsia region of the 20th century)]. *Proceedings from PWSE '20: The 7th International scientific and practical conference "Perspectives of world science and education"*. (pp. 421-426). Osaka: "CPN Publishing Group" [in Ukrainian].

9. Ivanyshyn, V. & Radevych-Vynnyts'kyy, YA. (2024). *Mova i natsiya [Language and nation]*. Ternopil: Publishing House "Kryla" [in Ukrainian].

10. Kozlovs'ka, L. (2023). Linhvosoſfiya chasu v suchasniy ukrayins'kiy poeziyi [Linguistics of time in modern Ukrainian poetry]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movožnavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 36, 53–61. [in Ukrainian].

11. Kozlovs'ka, L., & Dyachenko, H. (2021). Kontsept «samotnist'» u poetychniy movotvorchoſty kintsya XX – pochatku XXI stolittya [The concept of "loneliness" in the poetic language of the late 20th - early 21st centuries]. *Kul'tura slova – Word culture*, 95, 184–195. [in Ukrainian].

12. Kondratyuk, A., & Malyk, V. (2024). Zastosuvannya innovatsiynykh osvitykhnkh tekhnolohiy pry vykladanni inozemnoyi movy dlya zdobuvachiv vyshchoyi osvity [Application of innovative educational technologies in teaching a foreign language for students of higher education]. *Molod' i rynek – Youth and the market*, 5 (225), 54–60. [in Ukrainian].

13. Malenko O. Appertseptsiya y asotsiatsiya v chytats'kiy veryfikatsiyi poetychnoho obrazu [Apperception and association in the reader's verification of a poetic image]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movožnavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 36, 61–70. [in Ukrainian].

14. Malenko, O. & Romantsova, YA. (2019). Lihvistychnyy semiokod suchasnoyi ukrayins'koyi poeziyi: metamova, obraz, sens [Linguistic semiocode of modern Ukrainian poetry: metalanguage, image, meaning]. *Lihvistychni doslidzhennya: zb. nauk. prats' KHNPU im. H.S. Skovorody – Linguistic studies: coll. of science works of KhNPU named after H.S. Skovoroda*, 51, 162-173 [in Ukrainian].

15. Marfina, Zh.V. (2003). Asotsiatyvno-obrazne pole nazv sporidnenosti v movi poeziyi XX stolittya [Associative-figurative field of kinship names in the language of poetry of the 20th century]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Institute of Linguistics named after O. O. Potebnya, the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

16. Marchuk, U. B. (2009). Asotsiatyvnyy potentsial linhvokul'turnykh kontseptiv u riznosystemnykh movakh [Associative potential of linguistic and cultural concepts in multi-system languages]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

17. Nikolaychuk, Kh. (2013). Struktura i sklad mikropolya «dytynstvo» (na materialy pol's'koyi frazeolohiyi) [The structure and composition of the microfield "childhood" (on the material of Polish phraseology)]. *Filolohichni studiyi – Philological studies*, 9, 2, 121-135 [in Ukrainian].

18. Orlova, YU. V. (2014). Kontsept «vik lyudyny» yak predmet naukovoho mizhdys-tsyplinarnoho doslidzhennya [The concept of "human age" as a subject of scientific interdisciplinary research]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Taras Shevchenko LNU*, 6(289), 1, 65-72 [in Ukrainian].

19. Pavlykivs'ka, N. (2022). «Zahadkovyy portal chasu» v leksyko-semantychnomu y asotsiatyvnomu polyakh movy povisti V. Rutkivs'koho «Storozhova zastava» ["Mysterious portal of time" in the lexical-semantic and associative fields of language of V. Rutkivskyi's story "Storozhava zastava"]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movoznavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 14, 1, 17-25 [in Ukrainian].

20. Pavlykivs'ka, N. (2023). Katehoriya chasu v etnosvidomosti ukrayintsiv na movnomu materialy romanu «Orda» R. Ivanychuka [The category of time in the ethnic consciousness of Ukrainians based on the linguistic material of the novel "Horde" by R. Ivanichuk]. *Visnyk nauky ta osvity (Seriya «Filolohiya», Seriya «Pedahohika», Seriya «Sotsiolohiya», Seriya «Kul'tura i mystetstvo», Seriya «Istoriya ta arkheolohiya»): zhurnal – Bulletin of Science and Education (Philology Series, Pedagogy Series, Sociology Series, Culture and Art Series, History and Archeology Series): magazine*, 9 (15), 138-148 [in Ukrainian].

21. Pavlykivs'ka, N. (2023). Nominatsiyi chastyn doby v aspekti leksyko-semantychnoho y asotsiatyvnoho polya «chas» u povisti I. Rozdobud'ko «Arsen» [Nominations of parts of the day in the aspect of the lexical-semantic and associative field "time" in the story "Arsen" by I. Rozdobudko]. *Naukovyy zhurnal «Mizhnarodnyy filolohichnyy chasopys» – Scientific journal "International Philological Journal"*, 14, 1, 17-25 [in Ukrainian].

22. Pavlushenko, O. (2019). Asotsiatyvne pole kontseptu Rizdvo v movomyslenni krayan Podillya [The associative field of the Christmas concept in the linguistic thinking of the Podillia region]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movoznavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 28, 65-71 [in Ukrainian].

23. Pavlushenko, O. (2017). Verbal'na eksplikatsiya kontseptu chasu v avtors'kiy kartyni svitu Liny Kostenko [Verbal explanation of the concept of time in Lina Kostenko's author's picture of the world]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya: Filolohiya (movoznavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*, 25, 29-35 [in Ukrainian].

24. Sokolovs'ka, ZH. (2002). Kartyna svitu ta iyerarkhiya sem [The picture of the world and the hierarchy of sem]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 6, 87-91 [in Ukrainian].

25. Stavyts'ka, L. (2006). Stat' kriz' pryzmu zapakhu [Gender through the prism of smell]. *Visnyk L'vivs'koho un-tu : Seriya filolohichna – Bulletin of Lviv University: Philological series*, 38, 2, 72-78 [in Ukrainian].

26. Khodaryeva, I. M. (2009). Leksyko-semantychne y asotsiatyvne pole lyubov u movi tvoriv Pavla Zahrebel'noho [The lexical-semantic and associative field of love in the language of Pavlo Zagrebelny's works]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

27. Yuzva, L. (2011). Metodolohiya doslidzhennya «zrazkiv svidomosti» maybutn'oho suspil'stvoznavtsya [Research methodology of "patterns of consciousness" of the future social scientist]. *Sotsiolohiya – Sociology*, 1, 36, 55-76 [in Ukrainian].